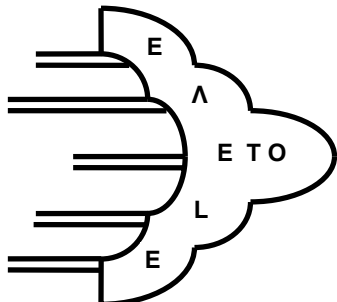

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Σωκράτης Τσάκωνα 5, 15236 ΠΕΝΤΕΛΗ

Τηλεφ.: 8042313, 6118986

Τηλεομ.: 8068299, 8042385

Ηλ.Ταχ.: valeonti@mail.otenet.gr

http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma.htm

Αρ.41 Μάρτιος-Απρίλιος 2000

ISSN 1106-1073

Τιμή: 10 δρχ.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ EAFT

Για την ενημέρωση των μελών της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας, στο τεύχος αυτό επιχειρείται μια σύντομη παρουσίαση της **EAFT** με αφορμή τη Γενική Συνέλευσή της στο Παρίσι την 14-3-2000 για την ανάδειξη νέου Δ.Σ.

Η **Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας** (ή μάλλον Εταιρείων Ορολογίας) στην εποχή της πολύγλωσσης εγκυκλοπαιδικής πληροφορίας πιστεύει ότι η «**Ορολογία**» και η **ορολογική δραστηριότητα** καθώς και τα παραγόμενα **ορικά** και **ορολογικά** προϊόντα διαδραματίζουν ρόλο μείζονος σημασίας τόσο στην Ευρώπη όσο και στον Κόσμο.

1. Συγκεκριμένα η Ορολογική δραστηριότητα καλύπτει

- την αντιμετώπιση **απαιτήσεων** και **αναγκών** της πολύγλωσσης **Κοινωνίας της Πληροφορίας**
- τη χρήση **ποιοτικών όρων** σε εθνικό/διεθνές επίπεδο
- τη δημιουργία **σύγχρονων** και **καλώς δομημένων** δεδομένων όρων ή σωματινών κειμένων, βασικών εργαλείων για τη διάδοση και αρχειοθέτηση της γνώσης
- τη δημιουργία **ποιοτικών προτύπων** για τη συγγραφή τεχνικών κειμένων, ως βάση τεχνογνωσίας στους κλάπους επιχειρήσεων, οργανισμών και κρατικών οργανώσεων
- τις **δυνατότητες διάδοσης** της ορολογικής πληροφορίας στους επιστήμονες της **τεκμηρίωσης** και στους **συγγραφείς τεχνικών κειμένων**, στους **μεταφραστές** και στους **δημοσιογράφους**, και τέλος στους **εκπαιδευτικούς καταρτιστές**
- την ταυτόχρονη παραγωγή **πολύγλωσσων** κειμένων προς κάλυψη αναγκών της αγοράς
- τη μέριμνα δημιουργίας **ποιοτικών κριτηρίων** σε επίπεδο **μορφοσυντακτικό** και **υπολογικό** (τεχνικό)
- τη διασφάλιση δυνατότητας **χρήσης εκ νέου** αρχειοθετημένου υλικού (**επιγραμμικά** – on line) χάρις στην κειμενική δομή.

2. Βασικοί στόχοι της EAFT είναι:

- η δημιουργία **δικτύου** πανευρωπαϊκής εμβέλειας για την **προώθηση** και τον **συντονισμό** της ορολογικής δραστηριότητας
- η ενθάρρυνση παραγωγής **ποιοτικών προϊόντων γλωσσικής βιομηχανίας** και η διάδοσή τους
- η **συνεργασία** μεταξύ οργανισμών, ενώσεων, θεσμικών οργάνων του χώρου της ορολογικής δραστηριότητας σε **εθνικό επίπεδο**.

3. Για την επίτευξη των στόχων αυτών η EAFT προωθεί:

- εκδόσεις
- συνεργασίες
- έρευνα.

4. **Μέλη** της μπορούν να είναι:

- επιστημονικές ενώσεις, εταιρείες ορολογίας
- θεσμικά όργανα
- ατομικά μέλη
- επίτιμα μέλη.

Το Δ.Σ. της EAFT αναγνωρίζει την προσφορά του κ. Βασίλη Α. Φιλόπουλου και της κας Πένυ Λαμπροπούλου στην EAFT. Η πλήρωση του σκοπού της EAFT μέσω της επίτευξης των στόχων της είναι και δική μας ευχή και ευθύνη.

M.K.

ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ EAFT

Στις 14-3-2000 πραγματοποιήθηκαν στο Παρίσι, στα πλαίσια της Γενικής Συνέλευσης της EAFT, οι αρχαιρεσίες για την ανάδειξη του νέου επταμελούς Δ.Σ. 2000-2002.

Η σύνθεση του νέου Δ.Σ. 2000-2002 της E.A.F.T. έχει ως ακολούθως:

Πορτογαλία –	Maria Rute Vilhena Costa	Πρόεδρος
Αυστρία –	Gerhard Budin	Αντιπρόεδρος
Ισπανία –	Daniel Prado	Ταμίας
Σουηδία –	Henrick Nilsson	Μέλος
Ελλάδα –	Μαρία Καρδούλη	Μέλος

Γνωμοδοτικό Συμβούλιο

Ισπανία –	M. Teresa Cabre
Ρουμανία –	Georgeta Ciobanu
Δανία –	Jorgen Christian Nielsen
Σουηδία –	Lotte Weilgaard
Ευρ. Επιτροπή –	Pascaline Dury
Ελλάδα –	Βασίλης Α. Φιλόπουλος
Ελλάδα –	Πένυ Λαμπροπούλου

Ευχόμαστε στο νέο Δ.Σ. της ΕΑFT την επιτυχία των στόχων για εκπλήρωση του σκοπού της, προς όφελος των γλωσσών της Ευρώπης και διά μέσου αυτών προς όφελος των πολιτών της.

M.K.

ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ - ΜΕΛΩΝ

Η εξόφληση των συνδρομών των μελών γίνεται με απευθείας πληρωμή στην ταμεία της ΕΛΕΤΟ,

κα Α. Γκόνου,
Λ. Κατώνη 16,
145 61 Κηφισιά
τηλ.: 801 9550

ή με καταβολή στον τραπεζικό λογαριασμό της ΕΛΕΤΟ (Εθνική Τράπεζα Ελλάδος 671/591002-12).

Στην τελευταία περίπτωση παρακαλούνται τα μέλη να στέλνουν φωτοαντίγραφο της απόδειξης ταχυδρομικής στη διεύθυνση της ΕΛΕΤΟ ή τηλεομοιοτυπικά την απόδειξη στον αριθμό 806 8299.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Λάβαμε – και ευχαριστούμε – τα ακόλουθα περιοδικά:

- **Οικονομική Βιομηχανική Επιθεώρηση**, τεύχ. 750, Ιαν. 2000, τεύχ. 751, Φεβρ. 2000.
- **Καινοτομία, Έρευνα και Τεχνολογία**, Οκτ.-Δεκ. 1999
- **StandardTerm¹**, No 51-52, Δεκ. 1999.
- **Terminology Standardisation and Harmonisation¹**, vol. I, 1998 και vol. II, 1999.
- **Infoterm Newsletter**, No 91/92, Jun. 1999, No 93/94, Dec. 1999
- **TermNet News**, No 62/63, 1999, No 64/65, 1999.
- **Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ**, αρ. φύλ. 96, Νοεμ.-Δεκ. 1999.
- **Ψυχολογία**, τεύχ. 1, τόμ. 7, Απρ. 2000.
- **Αρναία της Μακεδονίας**, τεύχ. 45, Οκτ.-Δεκ. 1999.
- **Biblioterm¹** No 69-72, Dec. 1999.
- **Χρονικά Κεντρ. Ισρ. Συμβ.** αρ.φ.165, Ιαν.-Φεβρ. 2000.

Ονοματολογία Χημικών Στοιχείων

Στο τελευταίο τεύχος των Χημικών Χρονικών (Φεβρ. 2000) δημοσιεύεται άρθρο για την ετυμολογία των ονομάτων των χημικών στοιχείων.

Πρόκειται για εμπεριστατωμένο άρθρο που περιλαμβάνει τα ονόματα όλων των στοιχείων του περιοδικού συστήματος, όχι μόνο των φυσικών στοιχείων, αλλά και αυτών που παρασκευάστηκαν τεχνητά (ατομικοί αριθμοί 92 ως 111).

Όπως αναφέρεται στο ίδιο άρθρο η εργασία βασίστηκε σε πληροφορίες που αντλήθηκαν από λεξικά ή εγχειρίδια χημείας. Το ενδιαφέρον του άρθρου έγκειται στην πρωτότυπη παρουσίαση. Συγκεκριμένα γίνεται αναλυτική παρουσίαση των ονομάτων των στοιχείων κατά ομάδες ανάλογα με τον τρόπο της ετυμολογίας τους, όπως λ.χ. από ονόματα μυθολογικών προσώπων ή επιστημόνων, χρωματικές ιδιότητες κ.ά.

Σχετικό μειονέκτημα του άρθρου είναι ότι αναφέρεται κυρίως στην ετυμολογία των λατινικών ονομάτων των στοιχείων. Όμως, απόλυτα κατανοητή η υστέρηση αυτή επειδή με την ετυμολογία ασχολήθηκαν δύο μαθήτριες της Β' Λυκείου του Αρσακείου Πατρών, η Βενετία Λινάρδου και η Γεωργία Διαμαντοπούλου.

B.A.Φ.

OROGRAMMA No 41, March-Apr. 2000, ISSN 1106-1073

Bimonthly edition of

Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Sokrati Tsakona 5 & Iatridi

GR-152 36 PENTELI GREECE

¹ Περιοδικές ειδικές εκδόσεις του International Centre for Terminology, η εξειδίκευση των οποίων αναφέρεται στο φύλλο 40 του «Ο».

Ψυχολογία

Όπως αναγράφεται σε άλλη θέση του «Ο» λάβαμε το τεύχος 1 τόμ. 7, 2000 του περιοδικού Ψυχολογία. Αξίζει ιδιαίτερη αναφορά σ' αυτόν τον τόμο για διάφορους λόγους.

Πρόκειται για εξαιρετικά επιμελημένα και καλαίσθητη έκδοση της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (ΕΛΨΕ), από την οποία πληροφορούμαστε για το σημαντικό έργο που επιτελείται στον τομέα αυτό.

Εκείνο που ενδιαφέρει την ΕΛΕΤΟ είναι ότι περιέχεται αγγλοελληνικό Γλωσσάρι με 600 περίπου όρους που χρησιμοποιούνται στον υπόψη τομέα. Με πρόχειρη επισκόπηση, επειδή δεν είμαστε ειδικοί του τομέα, συμπεραίνεται ότι οι αποδόσεις των αγγλικών όρων είναι επιτυχείς. Αυτό οφείλεται στην επιστημονική εκδότρια (συντονίστρια) του περιοδικού Αναστασία Ευκλείδη και στον Αριστοτέλη Κάντα.

Σημαντικά για την ΕΛΕΤΟ και τις αρχές που πρεσβεύει είναι ότι το Γλωσσάρι τίθεται σε δημόσια κρίση των μελών της ΕΛΨΕ και ότι σ' αυτό χρησιμοποιούνται μερικοί όροι που έχουν αποδοθεί από επιτροπές της ΕΛΕΤΟ. Μάλιστα σε ένα νεολογισμό γίνεται ειδική αναφορά στην ΕΛΕΤΟ.

Ευχαριστούμε για τη δωρεά του τόμου του περιοδικού και συγχαίρουμε για το όλο έργο. Ευχόμαστε να υπάρξει ανάλογη προσπάθεια σε κάθε άλλο γνωστικό τομέα.

B.A.Φ.

Φίλοι Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου

Λάβαμε το τεύχος 1999 που εκδίδει η Εταιρεία Φίλων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου Αθηνών. Δεν πρόκειται για περιοδικό, παρά το χαρακτηρισμό του με την αρίθμηση αρ.3, αφού το πρώτο τεύχος εκδόθηκε το 1936 και το δεύτερο το 1993. Στην πραγματικότητα, το τεύχος αυτό, πιστεύουμε και τα προηγούμενα, αποτελούν τα πεπραγμένα της Εταιρείας. Χρειάζεται να αναφέρουμε ότι πρόκειται για απόλυτα εθελοντική προσπάθεια που άρχισε το 1933 και συνεχίζεται σχεδόν (Κατοχή) αδιάλειπτα ως το σήμερα. Σ' όλα αυτά τα έτη οι δραστηριότητες της Εταιρείας δεν περιορίστηκαν στην ποικιλότροπη υποστήριξη του Αρχαιολογικού Μουσείου, αλλά ήταν και είναι σε μεγάλο βαθμό και πολιτισμικές, όπως διοργάνωση ομιλιών και επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους.

Στο υπόψη τεύχος ορολογικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι παραστατικές ονοματολογίες για τα αρχαία αγγεία, τα μέρη του θριγκού κ.ά.

B.A.Φ.

Ο ελληνικός «σύμπλοκος όρος»... (4^η παρουσίαση ερευνητικής εργασίας)

Μερίμνη του ΕΛΟΤ, του ΟΤΕ και της ΕΛΕΤΟ, στις 23 Μαρτίου 2000, στην αίθουσα διαλέξεων του ΕΛΟΤ, έγινε (για τέταρτη φορά) παρουσίαση, από τον Κ. Βαλεοντή, της ερευνητικής εργασίας των μελών της ΜΟΤΟ² Κώστα Βαλεοντή, Κατερίνας Ζερίτη και Άννας Νικολάκη:

«Ο ελληνικός σύμπλοκος όρος και η χρήση της Γενικής ως προδιοριστικού συνθετικού»

ένα μέρος της οποίας ανακοινώθηκε στο πρόσφατο 2^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» (Αθήνα, 21, 22 και 23 Οκτωβρίου 1999).

Προσκεκλημένοι στην παρουσίαση ήταν το προσωπικό του ΕΛΟΤ και ενδιαφερόμενα στελέχη τυποποίησης του ΟΤΕ καθώς και μέλη της ΕΛΕΤΟ.

Λόγω του γενικότερου ορολογικού ενδιαφέροντος του θέματος η παρουσίαση ενδέχεται να επαναληφθεί αργότερα και σε άλλες εκδηλώσεις της ΕΛΕΤΟ, με ευρύτερο κύκλο ακροατηρίου.

Thesaurus Linguae Graecae

Το «Θησαυροφυλάκιο της Ελληνικής Γλώσσας» (Thesaurus Linguae Graecae, TLG) είναι ερευνητικό κέντρο του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στο Irvine. Την ιδέα της δημιουργίας του συνέλαβε το 1972 η Marianne Mc Donald, σπουδάστρια, τότε, Κλασικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Irvine και σήμερα Καθηγήτρια Θεάτρου και Κλασικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο San Diego. Η ιδέα αυτή υλοποιήθηκε και αποτέλεσε το πάντρεμα των κλασικών κειμένων με τις ραγδαίως εξελισσόμενες νέες τεχνολογίες. Σήμερα, Διευθύντρια του TLG είναι η Μαρία Παντελιά.

Το TLG, που ιδρύθηκε τότε (1972), έχει ήδη συγκεντρώσει και μηχανογραφήσει όλα τα αρχαία κείμενα από τον Όμηρο μέχρι το 600 μ.Χ. καθώς και ένα μεγάλο αριθμό κειμένων της περιόδου μεταξύ 600 μ.Χ. και της Αλωσης της Κωνσταντινούπολης το 1453 μ.Χ. Στόχος του TLG είναι η δημιουργία ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης η οποία θα περιλαμβάνει το όλο corpus της Ελληνικής Γραμματείας από τον Όμηρο (8^{ος} αιώνας π.Χ.) μέχρι των ημερών μας.

Το πέρασμα των κλασικών κειμένων σε ηλεκτρονική μορφή και η επεξεργασία τους βασίστηκε στον κώδικα beta, ένα σύστημα εγκωδίκευσης χαρακτήρων και μορφοτύπησης. Ο κώδικας beta αντιστοιχεί μια θέση ASCII σε κάθε έναν από τους 24 ελληνικούς χαρακτήρες. Τα σημεία στίξης ενδεικνύονται με μη αλφαβητικούς

² ΜΟΤΟ: Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής "Τηλεπικοινωνίες" (TE-T), Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργεί με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στα πλαίσια επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).

χαρακτήρες οι οποίοι και ακολουθούν το τονιζόμενο φωνήεν. Ο κώδικας beta παραμένει μέχρι σήμερα ο πρακτικότερος τρόπος εγκωδίκευσης πολυτονικών ελληνικών κειμένων.

Η ύλη του TLG διατίθεται σε δίσκο CD-ROM, αποτελείται από πάνω από 75 εκατομμύρια λέξεις και διανέμεται σε περισσότερες από 50 χώρες του Κόσμου. Οι χρήστες του είναι ερευνητές, εκπαιδευτικοί, σπουδαστές μιας ευρείας γκάμας επιστημών όπως κλασικών σπουδών, αρχαιολογίας, ιστορίας, τέχνης, φιλοσοφίας, γλωσσολογίας κτλ., σε πάνω από 2000 πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα ανά την Υφήλιο. Με το δεδομένο ότι τα αρχαία ελληνικά κείμενα περιέχουν ένα τεράστιο «περιβάλλον» εννοιών, αντικειμένων, καταστάσεων κτλ. η χρησιμοποίησή του ως εργαλείου για τη δημιουργία ορολογίας αποτελεί αδήριτη ανάγκη.

Περισσότερες πληροφορίες, μεταξύ των οποίων και ο τρόπος αποκτήσεως του CD-ROM καθώς και τα λογισμικά με τα οποία αυτός μπορεί να διαβαστεί παρέχονται στην ιστοδιεύθυνση του TLG:

<http://www.tlg.uci.edu/~tlg/index.html>

Θ.Β.

Η υποδομή της Ορολογίας στην Ευρώπη

Ο πιο πάνω τίτλος αντανακλά όχι μόνο τον τίτλο του Συνεδρίου που οργάνωσε η «Union Latine» για να παρουσιαστεί το νέο δίκτυο «TDCnet» υπό την αιγίδα του Infoterm, αλλά κυρίως αντανακλά την αναγκαιότητα σε άλλες βάσεις για την ορολογική δραστηριότητα στην Ευρώπη.

Η θεματολογία του Συνεδρίου κάλυπτε βασικούς προβληματισμούς πάνω σε θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας (droits d'auteur), ενσωμάτωσης γλωσσικών εργαλείων και γενικά εργαλείων τεκμηρίωσης, θέματα κατάρτισης, συνεργασίας μεταξύ φορέων Ορολογίας και παρουσίαση του TDCnet.

Η ανάγκη κάλυψης της ζήτησης για ποιοτικά προϊόντα ορολογίας υπογραμμίστηκε ιδιαίτερα, ωστόσο είναι μεγαλύτερη ακόμη η ανάγκη κατανόησης της ευρωπαϊκής πολυγλωσσικής επαγγελματικής επικοινωνίας και ότι αυτή θα θεραπευτεί πρώτον σε εθνικό επίπεδο και δεύτερον σε ευρωπαϊκό. Η ανάγκη για ευρωπαϊκό Τεχνικό Λόγο θα καλυφθεί αφού θεραπευτεί ο εθνικός επαγγελματικός τεχνικός λόγος, δηλαδή πρώτα μονογλωσσικά και μετά πολυγλωσσικά.

Κορυφαίοι θεωρητικοί και διαχειριστές του Τομέα της Ορολογίας, Christian Galinski, Jan Roukens, J. Grahams, M.T.Cabré, Daniel Couadec, Daniel Prado, Monique Cormier, Louis Jean Rousseau, σφράγισαν ποιοτικά αυτή τη συνάντηση στην Unesco.

Πέραν του τεχνικού και πρακτικού πλαισίου του Συνεδρίου αποκομίσαμε την αίσθηση των δύο τάσεων στον τομέα της ορολογικής παραγωγής. Η πρώτη χαρακτηρίζεται από «ένδεια», πρόκειται για υποτονική ορολογική δραστηριότητα ελλείπει «ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ», «ΦΙΛΟΤΙΜΟΥ» και «ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ» με αποτέλεσμα οι φορείς που ασχολούνται αποκλειστικά με Ορολογία να είναι ελάχιστοι – η ΕΛΕΤΟ – οι φορείς που ασχολούνται και με Ορολογία να είναι λίγοι – ΕΛΟΤ, ΙΕΛ, ΟΤΕ – και οι κρατικοί φορείς να είναι παντελώς απόντες.

Η δεύτερη τάση είναι της υπερκινητικότητας, της υπερπαραγωγής, με πληθώρα επιτροπών, κέντρων, δικτύων, εκδοτικών επιχειρήσεων ορολογίας, κυβερνητικών φορέων ή μη (ONG) και ως εκ τούτου να αποτυπώνεται πληθώρα ορολογικών θέσεων, έργων, προϊόντων και εργαλείων των οποίων η ποιότητα, η ακρίβεια, η διαφάνεια και η πρόθεση να διαφεύγουν.

Η υποδομή της Υποδομής στην Ευρώπη αγγίζει τόσο το χώρο της **κατάρτισης** και των προγραμμάτων όσο και των **βασικών εννοιών του πεδίου του Ορου**. Στην Ελλάδα, οι ατομικές πρωτοβουλίες και οι ελάχιστες συλλογικές προσπάθειες απλά βοηθούν στο να υπάρχουν στο σκηνικό. Όμως, αν δεν γίνει κατανοητή η **«ΑΝΑΓΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»** τότε η Γλώσσα των γλωσσών θα παραμείνει μόνο στο επίπεδο **δανειοδότης γλώσσας επιστημονικών** ετύμων ή άλλων μορίων **κακώς επιλεγόμενων** από δανειολήπτες που δεν ομιλούν την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.

M.K.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ³ έλα κι εσύ

Προβλήματα «ακτινοβολίας»

Για πολλά χρόνια βασανίζει τις Επιτροπές/Ομάδες που ασχολούνται με σχετικά θεματικά πεδία η πολυδυναμία του όρου **«ακτινοβολία»**. **«Ακτινοβολία»** λέγεται και το φαινόμενο **εκπομπής ακτίνων (κυμάτων)** και τα **ίδια τα κύματα**, αλλά και η **ενέργεια** που μεταφέρουν τα κύματα αυτά, ενώ ο όρος στη Γενική, **«ακτινοβολίας»**, σε **σύμπλοκος όρους**, υποκαθιστά **επίθετα** ή **επιθετικές χρήσεις ουσιαστικών** ή **μετοχών** της αγγλικής όπως των **radiant, radiation, radiated**. Από την άλλη πλευρά, για την ίδια την ενέργεια που **εκπέμπεται, διαδίδεται, μεταδίδεται, απορροφάται, προσπίπτει, ανακλάται, διαθλάται, διαχέεται, σκεδάζεται** υπό μορφή ακτίνων (κυμάτων), δηλαδή την **radiant energy**, (την ενέργεια που μεταφέρεται από ακτίνες, ή την ενέργεια που έχει τη φύση ακτίνων ή τη μορφή ακτίνων ή που αποτελείται από ακτίνες ή που την αντιλαμβανόμαστε ως ακτίνες) χρησιμοποιείται ο σύμπλοκος όρος **ακτινοβλούμενη ενέργεια**.

Η **συμπλοκή** όμως **απλών όρων** για τη δημιουργία **σύμπλοκου όρου** δεν πρέπει να γίνεται αστόχαστα. Ηδη, από τα βάθη των αιώνων, ο θεμελιωτής της **Λογικής**, και της **Οντολογίας**, ο **Αριστοτέλης**, επισημαίνει⁴ ότι **«τα κατά συμπλοκήν»** μπορούν να χαρακτηριστούν ως **«αληθή»** ή **«ψευδή»**, πράγμα που δεν συμβαίνει με τα «μη κατά συμπλοκήν». Και συμφωνούν οι σημερινές απόψεις της Ορολογίας, που είναι ακριβώς απόρροια των διανοημάτων του μεγάλου Στοχαστή: Ο **σύμπλοκος όρος** αποτελεί ουσιαστικά έναν **συμπυκνωμένο ορισμό** της σχετικής έννοιας, και επομένως **ελέγχεται η αλήθεια ή το ψεύδος του!**

Ο όρος **ακτινοβλούμενη ενέργεια** σημαίνει, προφανώς, την ενέργεια που **εκπέμπεται** υπό μορφή ακτίνων (κυμάτων) και επομένως καλύπτει μόνο το φαινόμενο της **εκπομπής** (για το οποίο εξάλλου υπάρχει ο όρος **radiated energy**) ενώ κατά την περιγραφή όλων των άλλων **παθημάτων** (φαινομένων) της ενέργειας αυτής, που προαναφέρθηκαν, ο όρος παρουσιάζει πρόβλημα: Πώς μπορεί να είναι λ.χ. **ακτινοβλούμενη (radiated)** ενώ είναι ταυτόχρονα **απορροφούμενη**, ή **προσπίπτουσα**, ή **διαθλούμενη**; Επομένως, ο προσδιορισμός της εν λόγω ενέργειας δεν μπορεί να είναι με μετοχή ρήματος που υποδηλώνει ένα από τα προαναφερόμενα φαινόμενα. Αν περιοριστούμε, για λόγους ευκολίας, στην **ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία**, είδος της οποίας αποτελεί και το φως, η ενέργεια που αντιστοιχεί στην **οπτική περιοχή** του **ηλεκτρομαγνητικού φάσματος** (δηλαδή η ενέργεια του υπέρυθρου, ορατού και υπεριώδους φωτός) λέγεται **φωτεινή ενέργεια (luminous energy)** και δεν παρουσιάζει τα προαναφερόμενα προβλήματα, γιατί ο προσδιορισμός **φωτεινή** (= φωτοβόλος, που έχει φως, βγάζει φως) είναι επιθετικός και δεν υποδηλώνει κανένα συγκεκριμένο από τα προαναφερόμενα φαινόμενα στα οποία υπεισέρχεται και αυτή η ενέργεια.

Αν, σήμερα, αρχίζαμε, από το μηδέν, να ονοματοδοτήσουμε τις παραπάνω ανάλογες έννοιες, πολύ σωστότερο θα ήταν να χρησιμοποιούσαμε τους **μονολεκτικούς σύμπλοκος όρους ακτινοενέργεια** και **φωτοενέργεια**.

Χωρίς να χτυπήσουμε τόσο πολύ κοντά «στη ρίζα» του προβλήματος (για να μη χρειαστεί να αναθεωρήσουμε πάρα πολλούς καθιερωμένους όρους) προκειμένου για την **radiant energy**, που αφορά **ολοκληρο το ηλεκτρομαγνητικό φάσμα** της ακτινοβολίας **μέλανος σώματος** (του τέλειου ακτινοβολητή), ένα επίθετο αντίστοιχο του **φωτεινός** (και περιέχει μέσα του και την **ακτίνα**) είναι το επίθετο **ακτινοβόλος**. Η **ακτινοβόλος ενέργεια** μπορεί να **εκπέμπεται**, να **διαδίδεται**, να **μεταδίδεται**, να **προσπίπτει**, να **ανακλάται**, να **διαθλάται**, να **διαχέεται** ή να **σκεδάζεται** και να εξακολουθεί να είναι **ακτινοβόλος**. Σε κάποιες περιπτώσεις, όμως, όπως και για την επιθετική χρήση του όρου **radiation** μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο όρος **ακτινοβολιακός**. Προτείνουμε, λοιπόν⁵, τον ακόλουθο πίνακα αντιστοιχιών μεταξύ **ακτινοβόλων** (ή **ακτινοβολιακών**) και **φωτεινών** μεγεθών:

Radiation ακτινοβολία		Light φως	
radiant energy	ακτινοβόλος ενέργεια και όχι ακτινοβλούμενη ενέργεια	luminous energy	φωτεινή ενέργεια
radiated energy	ακτινοβλούμενη ενέργεια	radiated light	ακτινοβλούμενο φως
radiant energy flux, radiant power	ακτινοβόλος ροή (ροή ακτινοβόλου ενέργειας), ακτινοβόλος ισχύς και όχι ισχύς ακτινοβολίας	luminous flux, luminous power	φωτεινή ροή, φωτεινή ισχύς
radiant intensity	ακτινοβόλος ένταση και όχι ένταση ακτινοβολίας	luminous intensity	φωτεινή ένταση
radiant exitance	ακτινοβόλος εξοδικότητα	luminous exitance	φωτεινή εξοδικότητα
radiant quantity	ακτινοβόλο μέγεθος, ακτινοβολιακό μέγεθος και όχι μέγεθος ακτινοβολίας	luminous quantity	φωτεινό μέγεθος
radiance	ακτινοβόλος λαμπρότητα και όχι ακτινοβολία	luminance	(φωτεινή) λαμπρότητα
irradiance	ακτινοβόλωση, ακτινοβολισμός και όχι ακτινοβολία	illuminance	φωτισμός

K.B.

"ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ"
 Το "Ορόγραμμα" είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.
 Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:
 Β. Α. Φιλόπουλος
 Πρόεδρος ΕΛΕΤΟ
 Σύνταξη:
 Κ. Βαλεοντής
 Μ. Καρδούλη
 Α. Παπαναστασίου
 Β.Α. Φιλόπουλος
 Τηλέφωνα:
 πρωί: 6118986
 εσπέρα: 8042313, 8619521
 Τηλεομοίτυπο: 8068299, 8042385
 Ηλ. Ταχυδρομείο: valeonti@mail.otenet.gr
 Θέση στο Ιντερνετ: <http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma.htm>
 Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι ευανάγνωστα, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία. Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη τους, το πλήρες όνομα του οποίου είναι στη διάθεση της Σύνταξης. Η Σύνταξη του "Ο" συνήθως δεν παρεμβαίνει, ούτε σχολιάζει.
 Επιτρέπεται ελεύθερα η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του "Ο" με μόνη υποχρέωση την αναφορά της πηγής.

³ ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ

⁴ Κατηγορία, Κεφ. 4.

⁵ Βλέπε και ISO 31-6 "Quantities and units – Part 6: Light and related electromagnetic radiations"